

การเป็นเจ้าของกิจการกับทัศนคติต่อความเสี่ยง

Entrepreneurship and Risk Attitudes

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาน จินดาพา
paan.j@bu.ac.th
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการเป็นเจ้าของกิจการ ในทางเศรษฐศาสตร์ เริ่มต้นจากบทบาทของเจ้าของกิจการในการยอมรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการศึกษาเรื่องทัศนคติต่อความเสี่ยงกับการเป็นเจ้าของกิจการทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้เขียนนำมาสรุปโดยเน้นผลการสำรวจจากข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เยอรมนี นอร์เวย์ รัสเซีย และจีน ผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการมีระดับความไม่ชอบความเสี่ยงต่ำกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีของ Kihlstrom และ Laffont (1979)

คำสำคัญ: ความเสี่ยง การเป็นเจ้าของกิจการ ทัศนคติต่อความเสี่ยง

Abstract

Risk taking is the first role of entrepreneurs in an economy discussed in the literature. In this paper, I summarize Kihlstrom and Laffont's (1979) economic theory suggesting that, in equilibrium, entrepreneurs are less risk-averse than employees. A number of empirical studies, using survey data from the Netherlands, Germany, Norway, Russia, and China, support the theory.

Keywords: Risk, Entrepreneurship, Risk Attitudes

ประวัติและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์

Richard Cantillon นักเศรษฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส คือ บุคคลแรกที่นำคำว่า Entrepreneur มาใช้เรียกเจ้าของกิจการ ในความหมายที่ใช้กันทุกวันนี้ (Pressman, 2006) ก่อนหน้านั้น Entrepreneur ใช้เรียกผู้รับเหมาที่ทำงานให้กับรัฐบาล Cantillon (2001, cited in Pressman, 2006) มองว่า Entrepreneur คือ ผู้รับความเสี่ยงในระบบเศรษฐกิจ โดยได้กล่าวถึงบทบาทของเจ้าของกิจการในหนังสือชื่อ *Essai sur la Nature du Commerce en Général*¹ ว่าเป็นผู้ลงทุนในปัจจุบันเพื่อได้รับกำไรซึ่งมีความไม่แน่นอนในอนาคต การผลิตและความมั่งคั่งในระบบเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากเจ้าของกิจการที่ยินดีรับความเสี่ยงจากการประกอบการ Mill (2004, cited in Sobel, 2007) เสริมจากนิยามของ Cantillon ว่า Entrepreneur นั้นไม่ได้เป็นเพียงเจ้าของกิจการที่ลงทุนและยอมรับความเสี่ยงเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ลงมือดำเนินธุรกิจด้วย สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนเรียก Entrepreneur เป็นภาษาไทยว่าเจ้าของกิจการตามนิยามโดย Mill คือ เป็นเจ้าของกิจการที่รับความเสี่ยงจากการลงทุนและดำเนินการด้วย ไม่ใช่เจ้าของธุรกิจในความหมายกว้าง เช่น ผู้ถือหุ้น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต

¹ ชื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า *Essay on the Nature of Trade in General* ได้ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1755 สองทศวรรษหลังจากที่ Cantillon เสียชีวิตไปแล้ว และอาจถือได้ว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกในประวัติศาสตร์ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงยุคถัดมาอย่าง Francois Quesnay และ Adam Smith (Pressman, 2006)

ภายหลังการเชื่อมโยงเจ้าของกิจการกับการยอมรับความเสี่ยงโดย Cantillon (2001) การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าของกิจการในระบบเศรษฐกิจได้ขยายขอบเขตไปถึงเรื่องการจัดการและการสร้างนวัตกรรม Sobel (2007) ได้สรุปแนวคิดไว้ดังนี้ Say (1971) มองเจ้าของกิจการว่าเป็นผู้จัดการการผลิตสินค้าเพื่อหวังกำไร เริ่มจากการจัดหาทรัพยากรการผลิต มาผ่านกระบวนการผลิต จนกระทั่งนำสินค้าไปขายในตลาด บทบาทที่ตามมาของเจ้าของกิจการก็คือ การเป็นผู้สร้างมูลค่าโดยการเคลื่อนย้ายทรัพยากรจากการผลิตที่มีผลิตภาพต่ำไปยังการผลิตที่มีผลิตภาพสูง Schumpeter (1942) มองว่าบทบาทสำคัญของเจ้าของกิจการ คือ การเป็นผู้สร้างนวัตกรรมไม่ว่าจะเป็นสินค้าใหม่ หรือเทคโนโลยีการผลิตใหม่ Schumpeter เชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจที่ไร้นวัตกรรมจะนำไปสู่ภาวะดุลยภาพที่คงที่ ไม่มีการพัฒนา ในขณะที่ Kirzner (1973) มองว่า เจ้าของกิจการ คือ ผู้ค้นพบโอกาสการทำกำไรที่ผู้อื่นมองไม่เห็น อาจไม่ได้เป็นการสร้างนวัตกรรมก็ได้

การศึกษาในเรื่องการยอมรับความเสี่ยงของเจ้าของกิจการตามแนวคิดริเริ่มของ Cantillon นั้นมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญจากการที่ Knight (1921) ได้แยกที่มาของความไม่แน่นอน ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเสี่ยง (Risk) และความไม่ชัดเจน (Ambiguity)² ความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอนที่ผู้ตัดสินใจรู้ความน่าจะเป็นเชิงวัตถุวิสัย (Objective Probabilities) ส่วนความไม่ชัดเจน คือ ความไม่แน่นอนที่ผู้ตัดสินใจไม่รู้ความน่าจะเป็นของบางเหตุการณ์ หรือไม่แน่ใจว่าความน่าจะเป็นมีการแจกแจงอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความไม่แน่นอนของกำไรจากการพนันหรือเหรียญหรือลูกเต๋านั้นเป็นความเสี่ยง เพราะผู้พนันสามารถคำนวณความน่าจะเป็นได้ ส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจนั้นมีความไม่ชัดเจนเนื่องจากเจ้าของกิจการไม่สามารถคำนวณความน่าจะเป็นของผลที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง Knight (1921) จึงเชื่อว่าเจ้าของกิจการควรมีความสามารถในการประเมินความน่าจะเป็นได้ดีกว่าคนทั่วไป

แม้ว่า Knight (1921) ไม่ได้อ้างว่าเจ้าของกิจการสามารถยอมรับความเสี่ยงหรือความไม่ชัดเจนได้มากกว่าคนทั่วไป Kihlstrom และ Laffont (1979) แสดงให้เห็นว่าในดุลยภาพของแบบจำลองของระบบเศรษฐกิจซึ่งแต่ละคนสามารถเลือกที่จะเป็นเจ้าของกิจการหรือลูกจ้างได้นั้น ผู้ที่มีระดับความไม่ชอบความเสี่ยงต่ำ (Risk Aversion) เลือกที่จะเป็นเจ้าของกิจการ ส่วนผู้ที่มีระดับความไม่ชอบความเสี่ยงสูงเลือกที่จะเป็นลูกจ้าง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำสรุปผลการศึกษาในทางเศรษฐศาสตร์เชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจแบบสุ่มเกี่ยวกับทัศนคติต่อความเสี่ยงกับการเป็นเจ้าของกิจการในประเทศต่างๆ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี รัสเซีย และจีน³

ทฤษฎีของ Kihlstrom และ Laffont

การศึกษาเรื่องความเสี่ยงกับการเป็นเจ้าของกิจการของ Kihlstrom และ Laffont (1979) นั้นมีพื้นฐานจากทฤษฎีว่าผู้ตัดสินใจใช้รรถประโยชน์ที่คาดหวัง (Expected Utility) ในการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง ในการศึกษาที่สอดคล้องต่อความเสี่ยงในทางเศรษฐศาสตร์ได้มีการนิยามว่า ผู้ไม่ชอบความเสี่ยง (Risk Averter) คือ ผู้ไม่ยอมรับการเสี่ยงโชคใดๆ ที่มีค่าคาดหวังเป็นศูนย์ ณ ทุกระดับรายได้ ส่วนผู้ชอบความเสี่ยง (Risk Lover) คือ ผู้ยอมรับทุกการเสี่ยงโชคที่มีค่าคาดหวังเป็นศูนย์ ณ ทุกระดับรายได้ คุณสมบัติของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ที่สะท้อนทัศนคติต่อความเสี่ยง คือ ความเว้า (Concavity) ของฟังก์ชัน ผู้ไม่ชอบความเสี่ยงจะมีฟังก์ชันอรรถประโยชน์ที่เว้าลง (Concave Utility Function) ตัวอย่างเช่น $u(x) = \log x$ ส่วนผู้ชอบความเสี่ยงจะมีฟังก์ชันอรรถประโยชน์ที่เว้าบน (Convex Utility Function) ตัวอย่างเช่น $u(x) = x^2$ สำหรับฟังก์ชันอรรถประโยชน์ u ที่สามารถหาอนุพันธ์อันดับที่สอง (u'') ได้ ผู้ไม่ชอบความเสี่ยงจึงมีค่า $u'' \leq 0$ ส่วนผู้ชอบความเสี่ยงจึงมีค่า $u'' \geq 0$ ณ ทุกระดับรายได้ การวัดระดับความไม่ชอบความเสี่ยงจึงสามารถทำได้โดยการวัดความเว้าของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ ค่าความไม่ชอบความเสี่ยงของ Arrow-Pratt ณ ระดับรายได้ x นั้นคำนวณจาก $-u''(x)/u'(x)$ (Arrow, 1974; Pratt, 1964)

² เดิมที Knight เรียก “ความไม่ชัดเจน” ว่า “ความไม่แน่นอน” (Uncertainty) แต่เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนกับความไม่แน่นอน โดยทั่วไปในวรรณกรรม คนส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนมาใช้ Ambiguity บางคนเรียก Knightian Uncertainty

³ ผู้เขียนไม่นำการศึกษาเชิงจิตวิทยา เช่น การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินบุคลิกภาพของเจ้าของกิจการ หรือการศึกษาที่เลือกสำรวจกลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะมานำเสนอในบทความนี้

แบบจำลองของ Kihlstrom และ Laffont (1979) ประกอบด้วยคนหลายคนซึ่งไม่ชอบความเสี่ยง แต่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงแตกต่างกัน กำหนดให้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของคนที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงเท่ากับ r เป็น u_r แต่ละคนมีเงินเริ่มต้นเท่ากัน คือ A บาท และสามารถเลือกได้ว่า จะเป็นเจ้าของกิจการหรือลูกจ้าง หากเป็นลูกจ้างจะได้ค่าจ้าง w บาท ซึ่งกำหนดโดยตลาด ทำให้อรรถประโยชน์ของลูกจ้างเท่ากับ $u_r(A + w)$ หากเป็นเจ้าของกิจการจะเป็นผู้จ้างลูกจ้างมาผลิตสินค้าเพื่อขายในราคาหน่วยละ 1 บาท⁴ กำหนดให้ฟังก์ชันการผลิต คือ $G(L, X)$ โดย L คือ จำนวนแรงงานที่จ้าง และ X คือ ปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นตัวแปรสุ่มที่มีค่าคาดหมายเป็นศูนย์ กำไรของเจ้าของกิจการ คือ $G(L, X) - wL$ เนื่องจากกำไรของเจ้าของกิจการมีความเสี่ยง เจ้าของกิจการจึงเลือก L ที่ให้อรรถประโยชน์ที่คาดหมาย หรือ $Eu_r(A + G(L, X) - wL)$ มีค่าสูงสุด ค่า L ที่เหมาะสมจึงขึ้นอยู่กับทั้ง w และ r และสามารถเขียนค่า L ที่เหมาะสมนี้ว่า $L^*(w, r)$ ในการตัดสินใจว่าจะเลือกเป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นลูกจ้างนั้น คนที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงเท่ากับ r เปรียบเทียบอรรถประโยชน์ที่คาดหมายจากการเป็นเจ้าของกิจการและอรรถประโยชน์จากการเป็นลูกจ้าง ณ ค่าจ้าง w นั่นคือ คำนวณ $\mu_r(w)$ จาก

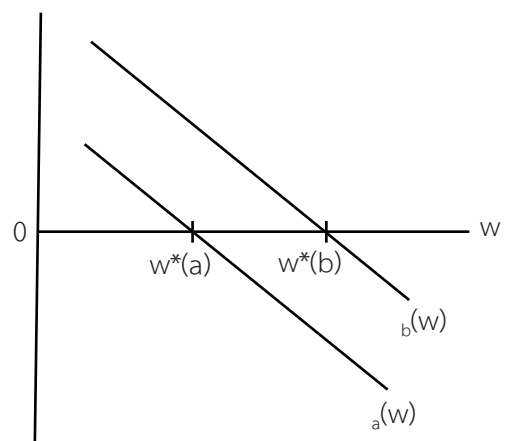
$$\mu_r(w) = Eu_r(A + G(L^*(w, r), X) - wL^*(w, r)) - u_r(A + w)$$

โดยจะเลือกเป็นเจ้าของกิจการหาก $\mu_r(w) \geq 0$ และเป็นลูกจ้างหาก $\mu_r(w) \leq 0$

Kihlstrom และ Laffont (1979) พิสูจน์ให้เห็นว่า $\mu_r(w)$ ลดลงเมื่อ w เพิ่มขึ้น และมีค่าของ w เพียงค่าเดียวสำหรับ u_r ที่ทำให้ $\mu_r(w) = 0$ กำหนดให้ค่านี้เป็นค่าจ้างวิกฤติและเรียกว่า $w^*(r)$ หาก $w = w^*(r)$ ผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง r จะรู้สึกไม่แตกต่างกันระหว่างเป็นเจ้าของกิจการกับเป็นลูกจ้าง หาก $w > w^*(r)$ ผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง r จะเลือกเป็นลูกจ้าง และหาก $w < w^*(r)$ ผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง r จะเลือกเป็นเจ้าของกิจการ ดังนั้น การที่ค่าจ้าง w ปรับตัวสูงขึ้นจากที่ต่ำกว่า $w^*(r)$ มาสูงกว่า $w^*(r)$ ผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง r จะเปลี่ยนจากการเป็นเจ้าของกิจการมาเป็นลูกจ้าง นอกจากนี้หาก r มีค่าเป็น a และ b โดยที่ $a > b > 0$ แล้ว พบว่า $w^*(a) < w^*(b)$ นั่นคือ ผู้ที่มีค่าความ

ไม่ชอบความเสี่ยงสูงกว่าจะมีค่าจ้างที่ทำให้ตนเองรู้สึกไม่แตกต่างกันระหว่างการเป็นเจ้าของกิจการกับการเป็นลูกจ้างที่ต่ำกว่า ดังนั้น การที่ค่าจ้าง w ปรับตัวสูงขึ้นผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงสูงจะเปลี่ยนจากการเป็นเจ้าของกิจการมาเป็นลูกจ้างก่อนผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงต่ำ ดูภาพที่ 1 ประกอบ หาก $w < w^*(a)$ ทั้งผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง a และ b จะเลือกเป็นเจ้าของกิจการ หาก $w > w^*(b)$ ทั้งผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง a และ b จะเลือกเป็นลูกจ้าง หาก w อยู่ระหว่าง $w^*(a)$ กับ $w^*(b)$ ผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง a จะเลือกเป็นลูกจ้าง ส่วนผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง b จะเลือกเป็นเจ้าของกิจการ

ภาวะดุลยภาพในระบบเศรษฐกิจของ Kihlstrom และ Laffont (1979) จึงเกิดขึ้นที่ระดับค่าจ้างดุลยภาพ ซึ่งเป็นค่าของ w ที่ทำให้ทุกคนที่ต้องการเป็นเจ้าของกิจการ มีความต้องการจ้างลูกจ้างจำนวนรวมกันเท่ากับจำนวนคนทั้งหมดที่เลือกเป็นลูกจ้างพอดี นั่นคือ สภาวะที่อุปสงค์ต่อแรงงานเท่ากับอุปทานของแรงงานในระบบเศรษฐกิจ ในดุลยภาพดังกล่าว ผู้เป็นเจ้าของกิจการมีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงต่ำกว่าผู้ที่ เป็นลูกจ้าง

ภาพที่ 1 แสดงค่าจ้างวิกฤติของผู้ที่มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยง a และ b

ที่มา: Kihlstrom และ Laffont (1979)

⁴ ข้อสมมติเรื่องราคาขายนั้นไม่ใช่สาระสำคัญ ใช้ราคาเท่ากับ 1 บาทเพื่อความสะดวกเท่านั้น

การสำรวจในประเทศเนเธอร์แลนด์

ในปี 1952 ได้มีการสำรวจเด็กอายุ 12 ปี จำนวน 5,800 คน ในจังหวัดบราบันท์ (Brabant) ทางตอนใต้ของประเทศเนเธอร์แลนด์ และได้ติดตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนี้เพื่อทำการสำรวจซ้ำในปี 1983 และปี 1993 คำถามสำคัญที่ถามในการสำรวจปี 1993 คือ “หากมีการออกสลากกินรวบ จำนวน 10 ใบ เพื่อชิงรางวัลมูลค่า 1,000 กิลเดอร์ดัตช์ คุณจะยินดีจ่ายเงินเท่าใดเพื่อซื้อสลาก 1 ใบ” เนื่องจากผู้ถือสลากมีโอกาสชนะรางวัลเท่ากับ 1 ใน 10 มูลค่าคาดหวังของสลากแต่ละใบจึงเท่ากับ 100 กิลเดอร์ดัตช์ ผู้ที่ยินดีจ่าย 100 กิลเดอร์ดัตช์ ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเป็นกลางต่อความเสี่ยง ผู้ที่ยินดีจ่ายน้อยกว่า 100 กิลเดอร์ดัตช์ ถือว่าไม่ชอบความเสี่ยง ส่วนผู้ที่ยินดีจ่ายมากกว่า 100 กิลเดอร์ดัตช์ ถือว่าชอบความเสี่ยง จากผลการวิเคราะห์แยกตามอาชีพว่าเป็นลูกจ้างหรือเจ้าของกิจการโดย Cramer, Hartog, Jonker, และ Van Praag (2002) พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายในกลุ่มเจ้าของกิจการเท่ากับ 32.91 กิลเดอร์ดัตช์ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยในกลุ่มลูกจ้างเท่ากับ 23.94 กิลเดอร์ดัตช์ หากแยกตามทัศนคติต่อความเสี่ยง ได้ผลตามในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามการเป็นเจ้าของกิจการและทัศนคติต่อความเสี่ยง

	เจ้าของกิจการ		ลูกจ้าง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ชอบความเสี่ยง	249	80.3	1,352	89.2
เป็นกลางต่อความเสี่ยง	53	17.1	142	9.4
ชอบความเสี่ยง	8	2.6	21	1.4

ที่มา: Cramer และคณะ (2002)

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่ชอบความเสี่ยง และสัดส่วนของผู้ไม่ชอบความเสี่ยงในกลุ่มลูกจ้างนั้นสูงกว่าสัดส่วนเดียวกันในกลุ่มเจ้าของกิจการประมาณร้อยละ 9 ในการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อวัดปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นเจ้าของกิจการนั้นพบว่า ทัศนคติต่อความเสี่ยงมีผลทางสถิติต่อการเป็นเจ้าของกิจการ นั่นคือ ยิ่งยินดีจ่ายเงินเพื่อซื้อสลากมากขึ้น ยิ่งมีโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ Cramer และคณะ (2002) ได้พิสูจน์ในทางทฤษฎีว่าผู้ที่ยินดีจ่ายเงินเพื่อซื้อสลากมากกว่า มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงที่ต่ำกว่า) นอกจากนี้ ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเป็นเจ้าของกิจการ คือ เพศชายมีโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการมากกว่า และการที่บิดาเป็นเจ้าของกิจการเมื่อมีการสำรวจในวัยเด็ก ก็เพิ่มโอกาสที่กลุ่มตัวอย่างจะเป็นเจ้าของกิจการเมื่อเป็นผู้ใหญ่

การสำรวจในประเทศเยอรมนี

ในประเทศเยอรมนีก็มีการสำรวจประชากรแบบติดตามกลุ่มตัวอย่างเพื่อสำรวจซ้ำ เรียกว่า German Socio-Economic Panel (SOEP) ซึ่ง Caliendo, Fossen และ Kritikos (2009) ได้วิเคราะห์ผลการสำรวจจากปี 2004 และ 2005 โดยเน้นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการในปี 2004 จำนวน 8,553 คน พบว่า มีการเปลี่ยนสถานะมาเป็นเจ้าของกิจการในปี 2005 จำนวน 143 คน มีคำถามสำคัญในการสำรวจปี 2004 ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อความเสี่ยง คือ “หากได้รับเงินรางวัลจากสลากกินแบ่งมา 100,000 ยูโร คุณจะแบ่งเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงจำนวนเท่าใด” จำนวนเงินที่แบ่งไปลงทุนนี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อความเสี่ยง Caliendo และคณะ (2009) ได้พิสูจน์ในทางทฤษฎีว่าผู้ที่แบ่งเงินไปซื้อหลักทรัพย์มากกว่า มีค่าความไม่ชอบความเสี่ยงที่ต่ำกว่า จากการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า ผู้ที่ตอบว่าแบ่งเงินไปลงทุนมากขึ้น (มีความไม่ชอบความเสี่ยงน้อยลง) มีโอกาสเป็นเจ้าของกิจการมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

และเมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดโดยแยกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการในปี 2004 ออกเป็นลูกจ้างและคนว่างงานพบว่า ความไม่ชอบความเสี่ยงที่น้อย เพิ่มโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการเฉพาะในกลุ่มที่มีงานทำอยู่แล้วเท่านั้น ปัจจัยอื่นๆ ที่เสริมโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล และการที่บิดาเป็นเจ้าของกิจการ

ภายหลังจากที่สามารถสรุปได้ว่า ระดับความไม่ชอบความเสี่ยงมีความสัมพันธ์แบบผกผันกับการเลือกเป็นเจ้าของกิจการ ผู้วิจัยกลุ่มนี้ยังได้ขยายขอบเขตการศึกษาไปถึงว่าระดับความไม่ชอบความเสี่ยงมีผลต่อความสำเร็จของกิจการ Caliendo, Fossen, และ Kritikos (2010) จึงได้ใช้ข้อมูลจาก SOEP ในช่วงปี 2000 ถึง 2005 แต่มองในทางกลับกัน คือเน้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของกิจการและมีการเปลี่ยนสถานะเป็นอย่างอื่นในภายหลัง จากการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับความไม่ชอบความเสี่ยงกับโอกาสการออกการเป็นเจ้าของกิจการนั้นมีลักษณะตัว U นั่นคือหากแบ่งเจ้าของกิจการออกเป็นสามกลุ่มตามค่าความไม่ชอบความเสี่ยง เจ้าของกิจการที่มีระดับความไม่ชอบความเสี่ยงต่ำและสูงมีโอกาสล้มเหลวในธุรกิจสูงกว่าเจ้าของกิจการที่มีระดับความไม่ชอบความเสี่ยงปานกลางอย่างมีนัยสำคัญ

การสำรวจในประเทศรัสเซียและจีน

ในการศึกษาในประเทศเนเธอร์แลนด์และเยอรมนีที่ได้กล่าวถึงไปแล้วนั้น เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจประชากรที่มีอยู่แล้ว เนื่องการสำรวจในบริบท และการสำรวจ SOEP มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษาประชากรและเศรษฐศาสตร์แรงงานโดยทั่วไป คำถามที่ใช้ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อความเสี่ยงจึงมีความคลุมเครือ Djankov, Miguel, Qian, Roland, และ Zhuravskaya (2005) ได้ตั้งคำถามใหม่เพื่อใช้ในการสำรวจในรัสเซียเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการโดยเฉพาะในปี 2003-2004 โดยคำถามเรื่องความเสี่ยงนั้นคือ “คุณจะยอมรับลอตเตอรี่ที่มีโอกาสร้อยละ 50 ที่จะได้รับเงิน 10 ดอลลาร์ และร้อยละ 50 ที่จะเสียเงิน 10 ดอลลาร์หรือไม่” ผู้ที่ตอบว่ายอมรับจะถูกจัดเป็นผู้ชอบความเสี่ยง ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่ยอมรับจะถูกจัดเป็นผู้ไม่ชอบความเสี่ยง แม้ว่าคณะผู้วิจัยไม่ได้สุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดในการสำรวจข้อมูลในประเทศรัสเซีย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) คือแยกประชากรออกเป็นกลุ่มเจ้าของกิจการและไม่ใช่เจ้าของกิจการก่อน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างจากในแต่ละกลุ่ม

จากผลการสำรวจเจ้าของกิจการ 400 คน และผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ 440 คนในเมืองใหญ่หลายแห่งในประเทศรัสเซีย พบว่า ร้อยละ 77.3 ของเจ้าของกิจการตอบว่ายอมรับ และร้อยละ 59.7 ของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการตอบว่ายอมรับ จากการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า การยอมรับการพนันในคำถามเรื่องความเสี่ยง (เป็นผู้ชอบความเสี่ยง) เพิ่มโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยสำคัญที่มีผลทางบวกต่อการเป็นเจ้าของกิจการในรัสเซีย คือ ระดับการศึกษาของบิดามารดา และการที่มีสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนที่เป็นเจ้าของกิจการ

Djankov, Qian, Roland, และ Zhuravskaya (2006) ได้ทำการสำรวจในประเทศจีนในลักษณะเดียวกันกับในรัสเซีย โดยใช้คำถามเรื่องความเสี่ยงเดียวกันกับใน Djankov และคณะ (2005) จากผลการสำรวจเจ้าของกิจการ 414 คน และผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ 454 คน ในเมืองใหญ่หลายแห่งในประเทศจีนระหว่างปี 2004-2005 พบว่าร้อยละ 90 ของเจ้าของกิจการตอบว่ายอมรับ และร้อยละ 57 ของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการตอบว่ายอมรับ ในการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า การยอมรับการพนันในคำถามเรื่องความเสี่ยง (เป็นผู้ชอบความเสี่ยง) เพิ่มโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยสำคัญอื่นที่มีผลทางบวกต่อการเป็นเจ้าของกิจการในประเทศจีน คือ การที่มีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นเจ้าของกิจการ

การสำรวจในประเทศนอร์เวย์

การศึกษาเรื่องทัศนคติต่อความเสี่ยงกับการเป็นเจ้าของกิจการในประเทศนอร์เวย์โดย Hvide และ Panos (2014) นั้นมีความแตกต่างจากการศึกษาเชิงประจักษ์อื่นๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วตรงที่ไม่ได้ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล แต่ใช้ข้อมูลจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง Hvide และ Panos (2014) ได้รวบรวมข้อมูลชาวนอร์เวย์ประมาณ 400,000 ราย ในช่วงปี 1993 ถึง 2007 โดยเน้นวิเคราะห์ผู้ที่เริ่มก่อตั้งกิจการส่วนตัวโดยถือหุ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 หลังปี 2000 กับพฤติกรรมการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ก่อนปี 2000 ทั้งนี้ Hvide และ Panos (2014) เชื่อว่า ผู้ที่ลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งมีความเสี่ยงนั้นมีความไม่ชอบความเสี่ยงมากกว่าผู้ที่ไม่ลงทุน จากการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า การเป็นผู้ลงทุนในหลักทรัพย์ก่อนปี 2000 มีผลทางบวกต่อการเป็นเจ้าของกิจการหลังปี 2000 อย่างมีนัยสำคัญ และสามารถอธิบายการเป็นเจ้าของกิจการได้มากกว่าร้อยละ 50 ปัจจัยอื่นที่มีผลทางบวกต่อการเป็นเจ้าของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ คือ การที่บิดาเป็นเจ้าของกิจการ

บทสรุป

การศึกษาเรื่องการเป็นเจ้าของกิจการ (Entrepreneurship) ในวิชาเศรษฐศาสตร์มีประวัติยาวนานกว่า 200 ปี จุดเริ่มต้นของการศึกษาในเรื่องนี้คือบทบาทของเจ้าของกิจการในการยอมรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการศึกษาเรื่องทัศนคติต่อความเสี่ยงกับการเป็นเจ้าของกิจการทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ ปัญหาหนึ่งของการศึกษาเชิงประจักษ์ในเรื่องนี้คือ ความสมบูรณ์ของการสำรวจ เนื่องจากฐานข้อมูลที่น่ามาศึกษานั้นจะต้องเก็บข้อมูลทั้งในเรื่องการตัดสินใจเป็นเจ้าของกิจการ และข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อความเสี่ยง จากการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เยอรมนี นอร์เวย์ รัสเซีย และจีน ผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการมีระดับความไม่ชอบความเสี่ยงต่ำกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับความสัมพันธ์ในทางทฤษฎีของ Kihlstrom และ Laffont (1979) แม้ว่าประเทศไทยมีผู้ประสบความสำเร็จในการเป็นเจ้าของกิจการจำนวนมาก ทั้งที่เป็นกิจการเก่าแก่ของครอบครัวและกิจการที่เกิดขึ้นใหม่ การศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบทฤษฎีนี้ในประเทศไทยยังไม่เคยมีมาก่อน การวิจัยในเรื่องทัศนคติต่อความเสี่ยงของเจ้าของกิจการในประเทศไทยจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจ และยังมีคุณค่าต่อวรรณกรรมทางเศรษฐศาสตร์อีกด้วย ▼

บรรณานุกรม

- Arrow, K. J. (1974). *Essays in the theory of risk-bearing*. Chicago, IL: Markham.
- Caliendo, M., Fossen, F. M., & Kritikos, A. S. (2009). Risk attitudes of nascent entrepreneurs-New evidence from an experimentally-validated survey. *Small Business Economics*, 32, 153-167.
- Caliendo, M., Fossen, F. M., & Kritikos, A. S. (2010). The impact of risk attitudes on entrepreneurial survival. *Journal of Economic Behavioral & Organization*, 76, 45-63.
- Cantillon, R. (2001). *Essay on the nature of trade in general*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Cramer, J. S., Hartog, J., Jonker, N., & Van Praag, C. M. (2002). Low risk aversion encourages the choice for entrepreneurship: An empirical test of a truism. *Journal of Economic Behavioral & Organization*, 48, 29-36.
- Djankov, S., Miguel, E., Qian, Y., Roland, G., & Zhuravskaya, E. (2005). Who are Russia's entrepreneurs? *Journal of the European Economic Association*, 3, 587-597.
- Djankov, S., Qian, Y., Roland, G., & Zhuravskaya, E. (2006). Who are China's entrepreneurs? *Journal of the European American Economic Review: Papers and Proceedings*, 96, 348-352.
- Hvide, H. K., & Panos, G. A. (2014). Risk tolerance and entrepreneurship. *Journal of Financial Economics*, 111, 200-223.
- Kihlstrom, R. E., & Laffont, J. (1979). A general equilibrium entrepreneurial theory of firm formation based on risk aversion. *Journal of Political Economy*, 87, 719-748.
- Kirzner, I. M. (1973). *Competition and entrepreneurship*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Knight, F. H. (1921). *Risk, uncertainty and profit*. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Mill, J. S. (2004). *Principles of Political Economy*. Amherst, NY: Prometheus Books.
- Pratt, J. W. (1964). Risk aversion in the small and in the large. *Econometrica*, 32, 122-136.
- Pressman, S. (2006). *Fifty major economists* (2nd ed.). New York, NY: Routledge.
- Say, J. B. (1971). *A treatise on political economy*. New York, NY: Augustus M. Kelley Publishers.
- Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, socialism, and democracy*. New York, NY: Harper.
- Sobel, R. S. (2007). Entrepreneurship. In D. R. Henderson (Ed.). *The concise encyclopedia of economics* (2nd ed.) (pp. 154-157). Indianapolis, IN: Liberty Fund.